

---

## **R203 - Piespiedu darbs (papildu pasākumi) 2014. gada Ieteikums (Nr. 203)**

### ***Ieteikums par papildu pasākumiem piespiedu darba aizliegšanai praksē***

*Pieņemts Ženēvā, Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) 103. sesijā (2014. gada 11. jūnijā). Statuss – spēkā esošs dokuments*

#### **Preambula**

Starptautiskās Darba organizācijas ģenerālkonference,

kuru Ženēvā sasaukusi Starptautiskā Darba biroja Administratīvā padome un kura 2014.gada 28. maijā sanākusi uz savu simts trešo sesiju, un

pieņēmusi 2014. gada protokolu Piespiedu darba konvencijai (1930), turpmāk „Protokolu“, un

lēmusi par konkrētu priekšlikumu pieņemšanu, lai risinātu trūkumus 1930. gada Piespiedu darba konvencijas (Nr. 29), turpmāk „Konvencija“, īstenošanā, un no jauna apliecinājusi, ka piespiedu vai obligāta darba reālai un ilgtspējīgai aizliegšanai ir vajadzīgi novēršanas, aizsardzības un korektīvie pasākumi, piemēram, kompensācija un rehabilitācija, saskaņā ar sesijas dienaskārtības ceturto punktu

noteikusi, ka šos priekšlikumus pieņem ieteikuma veidā, ar ko papildina Konvenciju un Protokolu;

divi tūkstoši četrpadsmitā gada vienpadsmitajā jūnijā pieņem šo ieteikumu uz kuru var atsaukties kā 2014. gada Ieteikumu par piespiedu darbu (papildu pasākumi).

1. Dalībvalstīm pēc vajadzības, apspriežoties ar darba devēju un nodarbināto organizācijām, kā arī citām attiecīgajām grupām, jāizveido vai jānostiprina

- (a) valsts politika un rīcības plāni ar terminētiem pasākumiem, kas pamatojas uz dzimuma līdztiesības un bērnu tiesību principiem atbilstošu pieeju, lai panāktu reālu un noturīgu piespiedu vai obligātā darba izskaušanu visos tā veidos, novēršot tā izmantošanu, nodrošinot aizsardzību un piekļuvi tiesību aizsardzības līdzekļiem, piemēram, kompensācijām upuriem, un sodot pārkāpējus, un
- (b) kompetentajām iestādēm, piemēram darba inspekcijām, tiesu un valsts iestādēm vai citiem institucionālajiem mehānismiem, kuri nodarbojas ar piespiedu vai obligātā darba jautājumiem, jānodrošina valsts politikas un rīcības plānu izstrādāšana, saskaņošana, ieviešana, pārraudzība un izvērtēšana.

2.

- (1) Dalībvalstīm regulāri jāvēl, jāanalizē un jādara pieejama objektīva un detalizēta informācija un statistikas dati, kas kategorizēti pēc būtiskām pazīmēm, piemēram,

---

dzimuma, vecuma un tautības, par piespiedu vai obligātā darba būtību un apjomu, kas ļautu izvērtēt panākto.

- (2) Attiecībā uz personas datiem jāievēro tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

## NOVĒRŠANA

3. Dalībvalstīm jāveic novēršanas pasākumi, tostarp šādi:

- (a) pamatprincipu un tiesību darbā ievērošana veicināšana un īstenošana,
- (b) biedrošanās brīvības un sarunu par koplīgumu slēgšanu veicināšana, lai dotu iespēju apdraudētajiem darba ņēmējiem pievienoties nodarbināto organizācijām;
- (c) programmas cīņai ar diskrimināciju, kas palielina neaizsargātību pret piespiedu vai obligāto darbu,
- (d) iniciatīvas bērnu darba jautājumu risināšanai un izglītības iespēju veicināšanai bērniem, meitenēm un zēniem, uztverot tās kā aizsardzības pasākumu, lai neļautu bērniem kļūt par piespiedu vai obligātā darba upuriem, un
- (e) pasākumi Protokola un Konvencijas mērķu īstenošanai.

4. Ņemot vērā apstākļus valstī, dalībvalstīm jāveic visiedarbīgākie novēršanas pasākumi, piemēram,

- (a) pamatiemeslu, kas darba ņēmējus dara neaizsargātus pret piespiedu vai obligāto darbu, novēršana;
- (b) mērķtiecīgas izpratnes veidošanas kampaņas, īpaši tiem, kas visvairāk riskē kļūt par piespiedu vai obligātā darba upuriem, lai cita starpā informētu viņus par veidiem, kā sevi pasargāt no krāpnieciskas un ļaunprātīgas darbā iekārtošanas un nodarbināšanas, viņu tiesībām un pienākumiem darbā un iespējām vajadzības gadījumā piekļūt palīdzībai;
- (c) mērķtiecīgas izpratnes veidošanas kampaņas par sankcijām piespiedu vai obligātā darba aizlieguma pārkāpšanas gadījumā;
- (d) prasmju apguves programmas apdraudētajām iedzīvotāju grupām, lai palielinātu viņu nodarbinātības un ienākumu gūšanas iespējas un potenciālu;
- (e) pasākumi, lai nodrošinātu, ka valsts normatīvie akti par darba attiecībām aptver visas ekonomikas nozares un tiek reāli izpildīti. Attiecīgajai informācijai par nodarbinātības noteikumiem jābūt norādītai pienācīgā, pārbaudāmā un viegli saprotamā veidā un vēlams rakstiskos līgumos saskaņā ar valsts normatīvajiem aktiem vai koplīgumiem;
- (f) pamata sociālās drošības garantijas, kas ir daļa no valsts sociālās aizsardzības minimuma, kas noteikts 2012. gada Ieteikumā par sociālās aizsardzības minimumu (Nr. 202), lai samazinātu neaizsargātību pret piespiedu vai obligāto darbu;

- 
- (g) orientējoši norādījumi un informācija migrantiem pirms došanās ceļā un tūlīt pēc ierašanās, lai viņi būtu labāk sagatavoti darbam un dzīvei ārvalstīs un būtu informēti par cilvēku tirdzniecību piespiedu darbam, un labāk izprastu attiecīgās situācijas;
  - (h) saskaņota politika, piemēram nodarbinātības un darbaspēka migrācijas politika, kurā ņemts vērā konkrētām migrantu grupām, tostarp neparastā situācijā nonākušajiem, draudošais risks un tiek novērsti apstākļi, kuru rezultātā varētu rasties piespiedu darba situācijas;
  - (i) koordinēta darba veicināšana starp attiecīgajām valsts aģentūrām un citu valstu aģentūrām likumīgas un drošas migrācijas atvieglošanai un cilvēku tirdzniecības novēršanai, tostarp saskaņots darbs darbaspēka vervētāju un nodarbinātības aģentūru reglamentēšanai, licencēšanai un pārraudzībai un maksas ņemšanas nepieļaušanai par iekārtošanu darbā no darba ņēmējiem, lai novērstu viņu nokļūšanu parādu verdzībā un citus ekonomisko spaidu veidus, un
  - (j) izpildot savus no Konvencijas izrietošos pienākumus, piespiedu vai obligātā darba izskaušana, sniedzot norādījumus un atbalstu darba devējiem un uzņēmējiem iedarbīgu pasākumu veikšanai, lai viņi noteiktu, novērstu un samazinātu piespiedu vai obligātā darba risku savā darbībā vai attiecībā uz produktiem, pakalpojumiem un darbībām, ar kurām tie varētu būt tieši saistīti, un atskaitītos par paveikto šī riska apkarošanā.

## **AIZSARDZĪBA**

5.

- (1) Jāveic mērķtiecīga darbība, lai noteiktu un atbrīvotu piespiedu vai obligātā darba upurus.
- (2) Jānodrošina aizsardzības pasākumi piespiedu vai obligātā darba upuriem. Šie pasākumi nedrīkst būt atkarīgi no upura gatavības sadarboties kriminālprocesā vai cita veida tiesvedībā.
- (3) Var veikt pasākumus, lai stimulētu upurus sadarboties pārkāpēju noteikšanai un sodīšanai.

6. Dalībvalstīm jāatzīst nodarbināto organizāciju un citu attiecīgo organizāciju nozīmi un spējas atbalsta un palīdzības sniegšanā piespiedu vai obligātā darba upuriem.

7. Dalībvalstīm saskaņā ar to juridisko sistēmu pamatprincipiem jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka kompetentajām iestādēm ir tiesības nenodot vajāšanai piespiedu vai obligātā darba upurus un neuzlikt tiem soda sankcijas par iesaistīšanos tādās nelikumīgās darbībās piespiedu kārtā, kas tieši izriet no viņiem uzspiestā piespiedu vai obligātā darba.

8. Dalībvalstīm jāveic pasākumi, lai izskaustu ļaunprātīgu rīcību un krāpšanu no darbaspēka vervētāju un nodarbinātības aģentūru puses, piemēram,

- (a) jānovērš maksas ņemšana no darba ņēmējiem par iekārtošanu darbā;

- 
- (b) jāpieprasa pārredzami līgumi, kuros nepārprotami paskaidroti nodarbinātības noteikumi un darba apstākļi;
  - (c) jāizveido pienācīga un pieejama sūdzību procedūra;
  - (d) jānosaka pienācīgas soda sankcijas;
  - (e) attiecīgie pakalpojumi jāreglamentē vai jālicencē.

9. Ņemot vērā apstākļus valstī, dalībvalstīm jāveic visiedarbīgākie aizsardzības pasākumi, lai apmierinātu visu upuru vajadzības gan pēc tūlītējas palīdzības, gan atgūšanās un rehabilitācijas ilgtermiņā, piemēram,

- (a) jāvelta saprātīgas pūles, lai aizsargātu piespiedu vai obligātā darba upuru, kā arī viņu ģimenes locekļu un liecinieku drošību, vajadzības gadījumā nodrošinot arī aizsardzību pret iebiedēšanu un atriebību par savu tiesību īstenošanu saskaņā ar attiecīgajiem valsts tiesību aktiem vai par sadarbību tiesvedībā;
- (b) jānodrošina pienācīgi un piemēroti izmitināšanas apstākļi;
- (c) jānodrošina veselības aprūpe, tostarp gan medicīniska, gan psiholoģiska palīdzība, kā arī īpaši rehabilitācijas pasākumi piespiedu vai obligātā darba upuriem, tostarp tiem, kas bijuši pakļauti arī seksuālai vardarbībai;
- (d) jāsniedz materiāla palīdzība;
- (e) jānodrošina privātuma un identitātes aizsardzība;
- (f) jāsniedz sociāla un ekonomiska palīdzība, tostarp jānodrošina piekļuve izglītības un apmācības iespējām, un piekļuve pienācīgam darbam.

10. Piespiedu vai obligātam darbam pakļautajiem bērniem paredzētajos aizsardzības pasākumos jāņem vērā bērna īpašās vajadzības un intereses un papildus tai aizsardzībai, ko paredz Bērnu darba jaunāko formu konvencija, 1999 (Nr. 182), jāiekļauj

- (a) piekļuve izglītībai meitenēm un zēniem;
- (b) aizbildņa vai cita pārstāvja iecelšana vajadzības gadījumā;
- (c) ja ir neskaidrība par personas vecumu, bet ir iemesls uzskatīt, ka tā ir jaunāka par 18 gadiem, līdz vecuma pārbaudes veikšanai persona jāuzskata par nepilngadīgu, un
- (d) jāpieliek pūles, lai nodrošinātu bērnu atkalapvienošanu ar ģimenēm vai, ja tas atbilst bērna interesēm, jānodrošina aprūpe ģimenes vidē.

11. Ņemot vērā apstākļus valstī, dalībvalstīm jāveic visiedarbīgākie pasākumi piespiedu vai obligātajam darbam pakļauto migrantu aizsardzībai neatkarīgi no viņu juridiskā statusa valsts teritorijā, tostarp

- (a) jānosaka pārdomu un atgūšanās laiks, kas ļautu attiecīgajai personai pieņemt apzinātu lēmumu par aizsardzības pasākumiem un dalību tiesvedībā, un kurā personai būtu

---

atļauts palikt attiecīgās dalībvalsts teritorijā, ja ir pamats uzskatīt, ka persona ir piespiedu vai obligātā darba upuris;

- (b) jānodrošina pagaidu vai pastāvīgas uzturēšanās atļaujas un piekļuve darba tirgum; un
- (c) jāveicina droša un vēlams brīvprātīga repatriācija.

## **TIESĪBU AIZSARDZĪBA, PIEMĒRAM, KOMPENSĀCIJA UN PIEKĻUVE TIESĀM**

12. Dalībvalstīm jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka visiem piespiedu vai obligātā darba upuriem ir piekļuve tiesām vai citiem piemērotiem un iedarbīgiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, piemēram, kompensācijām par kaitējumu indivīdam un materiālajiem zaudējumiem, tostarp

- (a) saskaņā ar valsts normatīvajiem aktiem un praksi jānodrošina, lai visiem upuriem – pašiem vai ar pārstāvju starpniecību – būtu reāla piekļuve tiesām, tribunāliem un citiem strīdu risināšanas mehānismiem, lai panāktu tiesību aizsardzības līdzekļu, piemēram, kompensācijas un kaitējuma atlīdzināšanas, noteikšanu;
- (b) jānodrošina, ka upuris var panākt no pārkāpēja kompensāciju un kaitējuma atlīdzināšanu, tostarp nesamaksāto algu un likumā noteiktās sociālās nodrošināšanas maksājumus;
- (c) jānodrošina piekļuve attiecīgajām spēkā esošajām kompensācijas shēmām;
- (d) jānodrošina informācija un konsultācijas par upuru juridiskajām tiesībām un esošajiem pakalpojumiem viņiem saprotamā valodā, kā arī piekļuve juridiskajai palīdzībai – vēlams bezmaksas, un
- (e) jānodrošina, ka visi dalībvalstī veiktā piespiedu vai obligātā darba upuri, gan valstspiederīgie, gan ārvalstnieki, var pieprasīt šajā valstī administratīvajās, civiltiesībās un krimināltiesībās noteiktos tiesību aizsardzības līdzekļus vienkāršotā procedūrā neatkarīgi no tā, vai viņi atrodas šajā valstī un vai viņiem tajā ir juridisks statuss.

## **IZPILDE**

13. Dalībvalstīm jāveic rīcība valsts normatīvo aktu un citu pasākumu izpildes nostiprināšanai, tostarp

- (a) jāpiešķir attiecīgajām iestādēm, piemēram, darba inspekcijas dienestiem, vajadzīgās pilnvaras un jānodrošina resursi un apmācība, kas ļautu tām reāli panākt tiesību aktu izpildi un sadarboties ar citām attiecīgajām organizācijām, lai nepieļautu piespiedu vai obligātā darba upurus un īstenotu viņu aizsardzību;
- (b) papildus soda sankcijām jānodrošina sodi, piemēram, piespiedu vai obligātā darba izmantošanas rezultātā gūtās peļņas un citu aktīvu konfiskācija saskaņā ar valsts normatīvajiem aktiem;

- 
- (c) jānodrošina, ka par piespiedu vai obligātā darba izmantošanas aizlieguma pārkāpšanu var saukt pie atbildības juridiskas personas, piemērojot Konvencijas 25. pantu un iepriekš minēto b) apakšpunktu, un
  - (d) jānostiprina darbs upuru noteikšanai, tostarp izstrādājot piespiedu vai obligātā darba rādītājus darba inspektoru, tiesībsargājošo dienestu, sociālo darbinieku, imigrācijas darbinieku, valsts prokuroru, darba devēju, darba devēju un nodarbināto organizāciju, nevalstisko organizāciju un citu attiecīgo pušu vajadzībām.

## **STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA**

14. Jānostiprina divpusējā un daudzpusējā starptautiskā sadarbība starp dalībvalstīm un ar attiecīgajām starptautiskajām un reģionālajām organizācijām, nodrošinot savstarpēju atbalstu, lai panāktu reālu un ilgtspējīgu piespiedu vai obligātā darba izskaušanu, tostarp

- (a) nostiprinot starptautisko sadarbību starp tiesībsargājošajām iestādēm papildu tiesību aizsardzībai krimināltiesību jomā;
- (b) mobilizējot resursus valstu rīcības programmu un starptautiskās tehniskās sadarbības un palīdzības vajadzībām;
- (c) īstenojot savstarpēju tiesisko palīdzību;
- (d) sadarbojoties, lai risinātu un novērstu piespiedu vai obligātā darba izmantošanas gadījumus no diplomātiskā dienesta darbinieku puses, un
- (e) nodrošinot savstarpēju tehnisko palīdzību, tostarp informācijas apmaiņu un apmaiņu ar labu praksi un mācībām, kas gūtas, apkarojot piespiedu vai obligāto darbu.